

Anna HALASZ

Laudatio

Cortina s-a lăsat. Sute de mii de cortine se lasă în fiecare seară pe pământ. La București, odată pe an se lasă o cortină ridicată la puterea a treia!... A patra, a zecea?... A mia?... asupra esenței creației teatrale de un an, în neagra sărăcie și bogăție spirituală strălucitoare. Cortina cade și miracolul creației a dispărut. Ne întrebăm, la fiecare sfârșit de toamnă, cu titlul unui spectacol de neuitat al lui Andrei Șerban: *Cine are nevoie de teatru?* Merită să visezi miracole, care se vor stinge ca pădurea feerică din *Visul*... lui Victor Ioan Frunză și Adriana Grand „de astă vară”, făcute numai din lumini? Merită, și mai ales merită atenția tuturor, pentru că spectacolul impalpabil, care dispare, este metafora sacrificiului omenesc. Actorii au ca temă și ca unealtă, ca mijloc de exprimare exclusiv personalitatea lor: în două ore ei cântă din propriul suflet și zugrăvesc cu sângele lor învâluind și ridicând sufletul publicului – ca pelicanul pe vitraliul medieval din vechea mănăstire gotică de la Cluj, care-și hrănește puii cu propria inimă – dar după două ore cade totuși cortina și, după aplauze, totul a dispărut. Eroii și victimele acestor străfulgerări de două ore sunt actorii. Datorită puterii personali-

tății actorilor, rămâne totuși ceva, pe care numai noi, criticii, îl consemnăm, fără noi i s-a pierde urma. Impactul dintre efemer și eternitate ne țintuiește în fotoliu, ca să le dăm acestor boemi, ziși neserioși, ziși isterici, ușuratici, invidioși, geloși, care pășind pe solul sfânt al scenei, lasă afară în culise tot răul, dușmănia, invidia, resentimentele, grijile zilnice – și îndeplinesc un ritual de nerepetat – pentru că a doua zi spectacolul va avea alte nuanțe, alte accente, va atinge alte inimi sau conștiințe. Vocația noastră de spectatori plătește datoria umanității față de cei mai generoși, cei mai tragici, cei mai sacrificați dintre artiști: actorii, Ifigeniile eterne ale omenirii, care i-a zămislit.

M-a preocupat timp de o viață destinul vitreg al actorului maghiar din România, condamnat la provincie pe viață – dar destinul actorului a fost și încă a rămas identic cu țara cu tot: am scris odată că Toma Caragiu și Anthony Quinn sunt ca doi posibili gemeni întru talent și originalitate, unul cioplit din neperisabilul lemn de tisa din părțile noastre, celălalt din sequoya americană – dar ce folos? N-au ajuns parteneri niciodată. Am scris că unicul Poirot autentic ar fi Marin Moraru – și la televizor merge serialul cu un actor fără umor și fără autoironie. Opera miilor, zecilor de mii de genii provinciale se stinge fără urmă. Oare?

Cortina cade, aplauzele se sting, luminile se sting – dar nu în neant. Contribuția față de atotcuprinderea teatrului lasă doar niște semnale modeste în comparație cu efectul clocotitor al celor văzute în aceste două ore. O scriitoare, care mi-e foarte dragă, Szabó Magda – i-au apărut vreo trei romane și în românește – scria despre mama ei, soție de consilier municipal debarcat de comunism, că, frecând pe jos, în patru labe, s-a ridicat deodată în genunchi, cu brațele larg deschise, și a strigat: „Eu am ascultat-o pe Selma Kurz cântând...” – Selma Kurz care nu era decât o cântăreață de operă și oferea doar emoții. Nu și idei, atitudini, opțiuni și argumente, conștiință ca actorii.

Influența nobilă a teatrului asupra oamenilor le rămâne undeva în gene ca o însușire dobândită, păstrată și transmisibilă, determinantă pentru ei.

Unele piese au fost scrise cu trei mii de ani în urmă și sunt jucate și rejucate de atunci, mereu. Fiecare montare reprezintă un impact între autor și regizor, între timpul autorului și cel al regizorului, între autor și actor, regizor și actor, actor și actor, între scenă și sală. Și aceeași montare se plasează în timpul ei și timpul piesei, ieri, azi, mâine și peste sute de spectacole cu casa închisă. Iar publicul, deși respiră, suspină și se înalță pe dinăuntru, cu sufletul eliberat, la unison, ca

o singură persoană, în fiecare seară, cu viața și personalitatea proprie și cu nota absolut personală a impactului fiecăruia cu ceea ce i se oferă dinspre scenă. Și fiecare actor își are ziua proprie, cu frământările proprii – deci și impactul său cu sala se schimbă zi de zi, pe când spectacolul în esență este același – dar se răspândește și se dezvoltă, se ramifică prin nenumăratele impacte personale, ca un pârâu în drum spre ocean, ca parfumul grădiniilor și câmpiilor, cu nenumăratele lor nuanțe, dăinuind în memoria afectivă a tuturor celor, care au trecut vreodată pragul unui teatru. Se dă mai departe urmașilor ca o moștenire sufletească: capacitatea de a putea primi și ei la rândul lor în suflet oferta unui miracol. Ca rugăciunea, poate. Și mă gândesc că Teatrul, cu toate valențele sale impalpabile, dar simțite, este în fond o zeitate: cea a Calității Umane cu majuscule, căreia îi suntem îndatorați, care ne așteaptă și ne cuprinde, dăruindu-ne ceva pe care, hai, să nu încercăm a-l defini, ci să ne deschidem în fața ei cu ochii, cu urechile și cu sufletul, noi toți cei atinși și binecuvântați de ea, în amvon, la altar, sus la cor, în strane, sau în genunchi în fața confesorului, simțind, cum ne ia inima, creierul și conștiința în mână, ridicându-le – și să ne plecăm capul în fața ei, cu pietate și recunoștință.

Petre Nicolae în
ȘCOALA FEMEILOR
de Molière

